

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3442/2020. (XII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Győri Törvényszék Bpkf.493/2019/8. végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó személyesen, majd jogi képviselője (dr. Belcsák Róbert ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó személyesen benyújtott indítványában az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint 27. §-a alapján, majd indítvány-kiegészítésében pontosítva azt, az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál, melyben a Győri Törvényszék mint másodfokú bíróság Bpkf.493/2019/8. végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a kifogásolt bírói döntés ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében, továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal.
- [3] 1.2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az alábbiakban foglalható össze.
- [4] Az indítványozó 2011. december 22. napja óta folyamatosan tölti előbb előzetes letartóztatás, majd letöltendő szabadságvesztés útján a jogerősen kiszabott büntetését. 2015. június 30. napján az embertelen fogvatartási körülmények miatt az Emberi Jogok Európai Bíróságához (a továbbiakban: EJEB) fordult, amely a kártalanítási kérelmét nyilvántartásba vette, azonban a tárgyi kártérítési ügyek elbírálásának felfüggesztése miatt nem ítelt meg részére kártérítést. Az indítványozó 2017. március 30. napján nyújtotta be első kártalanítási kérelmét (majd ezt követően 2017. július 17. napján, továbbá 2018. május 15. napján) az alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatt. Jogerős büntetését (előzetes letartóztatását, majd szabadságvesztés büntetését) folyamatosan töltötte 2011. december 22. napja és 2018. május 15. napja közötti sérelmes időszakban a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben, a Szegedi Fegyház és Börtönben, a Győr-Moson-Sopron Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben, a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben, a Budapesti Fegyház és Börtönben, az IMEI-ben, valamint a Sopronkőhidai Fegyház és Börtönben.
- [5] A Győri Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja az indítványozó kérelmét részben megalapozottnak találta és a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben, a Szegedi Fegyház és Börtönben, valamint a Sopronkőhidai Fegyház és Börtönben 2016. november 21. napjától 2018. május 15. napjáig fogvatartásban töltött időtartamból 461 napra az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt 578 400 forint kártalanítást állapított meg. Ezt meghaladóan az indítványozó kártalanítási igényét elutasította.
- [6] Az indítványozó fellebbezése folytán a másodfokon eljáró Győri Törvényszék az elsőfokú döntést végzésével megváltoztatta, a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben, a Szegedi Fegyház és Börtönben, valamint a Sopronkőhidai Fegyház és Börtönben 2015. június 26. napjától 2018. május 15. napjáig fogvatartásban töltött időtartamból 527 napra mindösszesen 641 400 forint kártalanítást állapított meg. A kártalanítás egy napra eső összegét 482 napra 1200 forintban, míg 45 napra 1400 forintban állapította meg, míg az indítványozó testmozgás és szabad levegőn tartózkodás korlátozottsága vonatkozásában előterjesztett igénye érvényesítését egyéb törvényes útra utasította.
- [7] A másodfokú bíróság utalt arra, hogy a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény által új jogintézményként bevezetett kártalanítás az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt 2017. január 1. napjától lépett hatályba. A Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pontja lehetővé tette a kártalanítási eljárás megindítását a korábban bekövetkezett jogsérelmek

esetén is abban az esetben, ha az elítélt az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJB-hez nyújtott be kérelmet, amennyiben a kérelmet az EJB a módosítás hatálybalépésének (2017. január 1.) napjáig nyilvántartásba vette. Ugyanakkor e szakasz értelmében, amennyiben a fogvatartott az EJB-hez címzett kérelmét 2015. június 10. napját követően nyújtotta be és e kérelem benyújtásakor a jogsértés megszűnésétől hat hónaponál hosszabb idő telt el, a kártalanítási igény érvényesítésére az elítélt nem jogosult. A Bv. tv. 436. § (11) bekezdése ezen, a hatálybalépést megelőzően bekövetkezett jogsérelmek tekintetében a kártalanítási igény érvényesítésére hat hónapos jogvesztő határidőt állapított meg.

- [8] A törvényszék végzésében, utalva a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésére, a kérelemmel érintett időszak vizsgálata során megállapította, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények érdemi értékelésére 2016. november 21. napjától kerülhetett sor, mivel azt megelőzően harminc napot meghaladóan – 2016. október 16. napja és 2016. november 20. napja között – a jogszabályban előírt mozgástér az indítványozó számára biztosítva volt, míg az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítási kérelme benyújtására 2016. október 16. napját hat hónapot meghaladóan (2018. május 15.) került sor. Továbbá a másodfokú bíróság – utalva a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésére, valamint a Bv. tv. 436. § (10) bekezdés *b*) pontjára és annak (11) bekezdésére – megállapította, hogy az indítványozó elhelyezése 2014. november 9. napja és 2015. június 25. napja között nem volt jogsértő, a megszakadás következményei ezen időszak tekintetében már nem alkalmazhatóak. Továbbá az elsőfokú bíróság végzése indokolásának 4. oldal 1. bekezdését ennek megfelelően javította ki.
- [9] 1.3. Ezt követően fordult az indítványozó alkotmányjogi panasszal személyesen, közvetlenül az Alkotmánybírósághoz (2020. április 20-án). Az indítványa a Győri Törvényszék Bv.342/2019/10. számú végzése és a Győri Törvényszék Bpkf.493/2019/8. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányult, miután azokat az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, továbbá a XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközőnek vélte. Álláspontja szerint a B) cikk (1) bekezdésének sérelme a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás tilalmába ütközik, mivel a bíróságok olyan körülményt értékeltek a terhére, amely kötelezettség az adott időszakban nem is terhel(het)te, mivel a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése csak 2017. január 1-jével lépett hatályba. Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1), valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésére vonatkozó sérelmét nem indokolta. Az Alkotmánybíróság hatáskörként az Abtv. 26. § (1) bekezdését és a 27. §-át jelölte meg, az indítványa azonban csak az utóbbival összefüggésben tartalmaz indokolást.
- [10] A jogi képviselő által benyújtott indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörét az Abtv. 27. §-ában jelöli meg, kérve a másodfokú bíróság végzése megsemmisítését, annak alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközésében jelölve meg. Érvelése szerint a támadott bírósági másodfokú végzés alaptörvény-ellenessége annak vitás jogértelmezése folytán a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás tilalmába ütközik amiatt, hogy az első- és a másodfokú bíróság olyan körülményt értékelt a kártalanítás során a terhére, amelynek a kifogásolt időszakokban (2014. november 9-től 2015. június 25-ig, továbbá 2016. október 16-tól november 20-ig) nem tehetett eleget, mivel a bíróságok által alkalmazott, a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésében előírt jogvesztő határidő akkor még nem is létezett, mivel az 2017. január 1-től hatályos.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése, valamint az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján jelen ügyben tanácsban jár el. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt, ennek során a tanács megvizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. Az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján befogadás visszautasítása esetén az Alkotmánybíróság rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [12] 2.1. Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló, kártalanítási igényt előterjesztő személy nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírósági végzéssel szemben, továbbá jogosult volt az alkotmányjogi panasz előterjesztésére. A kifogásolt másodfokú bíróság által hozott végzés ellen az indítványozó számára további jogorvoslati lehetőség nincs biztosítva, ezért az ebből a szempontból is megfelel az Abtv. 27. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglaltaknak.

- [13] 2.2. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet előterjeszteni. A Győri Törvényszék Bpkf.493/2019/8. számú végzése 2020. február 3-án kelt, annak kézbesítésére vonatkozóan a törvényszék nem tudott pontos tájékoztatást nyújtani, azt az indítványozó nyilatkozata szerint 2020. február 27-én vette át a büntetés-végrehajtási intézetben. Az alkotmányjogi panaszt az indítványozó 2020. április 20-án, illetve a jogi képviselője útján április 28-án nyújtotta be. Az indítványozó – jogi képviselője útján – 2020. április 28-án az elsőfokú bírósághoz is benyújtotta az alkotmányjogi panaszát, mellyel együtt igazolási kérelmet is előterjesztett. Az igazolási kérelemben előadta, hogy rajta kívül álló, elháríthatatlan ok, nevezetesen a járványügyi helyzet miatt nem tudott a fenti határidőnek eleget tenni. Az Alkotmánybíróság egyesbírói eljárásban az indítványozó igazolási kérelmét – az Ügyrend 28. § (6) bekezdése alapján – elfogadta.
- [14] 2.3. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozzon. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia; a kérelem – többek között – akkor határozott, ha egyértelmű indokolást tartalmaz arra nézve, hogy mi az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a lényege, valamint, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [ld. Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja].
- [15] A kiegészített indítvány pontosította az Alkotmánybíróság hatáskörét, továbbá az indítványozó jogosultságára vonatkozóan hivatkozást tartalmaz és megjelöli az Alaptörvény álláspontja szerint megsértett rendelkezéseit [B) cikk (1), XXIV. cikk (1), valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdéseit], illetve a sérelmezett bírói döntést és kifejezetten kéri annak megsemmisítését.
- [16] Az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti, a határozott kérelemre vonatkozó feltételeket ugyanakkor csak részben teljesíti. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozzon. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése alapján az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia; a kérelem – többek között – akkor határozott, ha egyértelmű indokolást tartalmaz arra nézve, hogy mi az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a lényege, valamint, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével [ld. Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja]. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány csupán megjelölte az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését, azonban egyáltalán nem tartalmaz arra vonatkozó indokolást, hogy a kifogásolt másodfokú végzés az általa megjelölt alaptörvényi rendelkezéseket mennyiben és miért sérti.
- [17] Míg az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése sérelme vonatkozásában a visszaható hatály tilalmával összefüggésben, annak sérelmét igazolandó, korábbi alkotmánybírói döntéseket hoz fel példaként. Érvelése szerint a kifogásolt másodfokú bíróság végzése azért ütközik a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába, mert a másodfokú döntés olyan körülményt értékelt a terhére (2014. november 9. és 2015. június 25. napja, továbbá 2016. október 16. napja és 2016. november 20. napja közötti fogvatartás esetében), amelynek abban az időszakban nem tehetett eleget, mivel ekkor ilyen kötelezettsége még nem is létezett.
- [18] Az indítványozó érvelésével kapcsolatban az Alkotmánybíróság utal következetes gyakorlatára, amely szerint a sérelmezett bírói jogértelmező tevékenység és a jogalkotókkal szemben támasztott, a hátrányos visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmára vonatkozó alkotmányos elvárás között alkotmányjogilag értékelhető összefüggés nem állapítható meg [vö.: 3198/2020. (VI. 11.) AB végzés, Indokolás [17]; 3349/2020. (VIII. 5.) AB végzés, Indokolás [16]].
- [19] A bíróság törvényértelmezését kifogásoló indítványi kérelem tekintetében ugyanakkor megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy hatáskörébe kizárólag a bírói döntéseknek az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírói szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok

felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]].

- [20] Emellett – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése vonatkozásában felvetett alkotmányossági kifogásokkal összefüggésben – utal az Alkotmánybíróság arra, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti hatáskörében eljárva a 3295/2018. (X. 1.) AB határozatában már vizsgálta a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése első két mondata, továbbá annak 436. § (11) bekezdése első mondata alkotmányosságát. Ennek során megállapította, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések visszamenőleges hatályúnak nem tekinthetők, mert „a Bvtv. új, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanításra vonatkozó [...] szabályai kizárólag jogot megállapító jogszabálynak minősülnek, amelyek nem hordoznak hátrányos tartalmat, a hatálybalépést megelőző időre nem állapítanak meg kötelezettséget, kötelezettséget nem tesznek terhesebbé, valamint nem vonnak el és nem korlátoznak jogot, illetve nem nyilvánítanak valamely magatartást jogellenessé, jogszerűvé, jogalakító hatásuk csak a jövőre nézve van” (Indokolás [30]–[31]).
- [21] 3. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben megállapította, hogy az indítvány – a fentiekben kifejtettek szerint – nem felel meg az Abtv. 52 § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjaiban foglalt követelményeknek, így azok hiánya az indítvány érdemi elbírálásának akadályát képezte.
- [22] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h)* pontja alapján – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére – visszautasította.

Budapest, 2020. november 17.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/746/2020.

